

Kirjallinen kuuleminen hallituksen yhdenvertaisuustiedonantoon

Kehitysvammaisten Tukiliiton vastaukset 9.8.2023

1. Mitkä ovat mielestänne Yhdenvertainen Suomi -ohjelman kolme keskeisintä tavoitetta, joihin tulisi kiinnittää enemmän huomiota? **Tavoitteet 1,3 ja 7.**

Yhden vähemmistöryhmän syrjintä, esimerkiksi rasismi ja vihapuhe eri muodoissaan, johtaa helposti myös muiden erityis- tai vähemmistöryhmien, kuten vammaisten ihmisten syrjimiseen. Tämä on erittäin vaarallinen kehityskulku yhteiskunnallisesti ja perus- ja ihmisoikeuksien turvaamisen näkökulmasta.

Moniperusteiseen syrjintään on puututtava tehokkaasti. Vammaiset ihmiset voivat vammansa lisäksi joutua monin tavoin syrjityksi esimerkiksi ihonvärinsä, sukupuolensa, sukupuoli-identiteettinsä tai seksuaalisen suuntautumisensa vuoksi. Kehitysvammaiset ja autismikirjon ihmiset ovat usein moninkertaisesti vähemmistössä. Esimerkiksi erityisesti traumataustaisilla maahanmuuttajilla esiintyy käsityksemme mukana valtaväestöä enemmän kehitysvammaisuutta tai vastaavaa tuen tarvetta.

2. Mitkä ohjelman toimenpiteistä ovat olleet erityisen hyödyllisiä? **Ei vastausta.**

3. Mitä muita asioita haluatte nostaa esille yhdenvertaisuuden, tasa-arvon ja syrjimättömyyden edistämiseksi suomalaisessa yhteiskunnassa?

Kehitysvammaiset ihmiset kohtaavat epäyhdenvertaisuutta ja syrjintää elämän monilla osa-alueilla, kuten asumisessa, koulutuksessa, työssä, terveydenhuollossa ja muissa palveluissa sekä harrastuksissa. Monet heistä joutuvat myös kiusatuiksi ja he jäävät ilman tukea näissä tilanteissa. Lainsäädäntöuudistuksia (erityisesti työelämäosallisuus sekä itsemääräämisoikeuden vahvistaminen) on kiirehdittävä, sillä ne ovat aivan keskeisiä puhuttaessa kehitysvammaisten ihmisten yhdenvertaisuuden toteutumisesta ja syrjinnän vähentämisestä. Erittäin tärkeää olisi myös, että uusi vammaispalvelulaki tulisi voimaan suunnitellusti 1.10.2023, jotta pystytään korjaamaan vammaisten ihmisten sopivien ja oikea-aikaisten sosiaalihuollon palveluiden saantiin tällä hetkellä liittyviä ongelmia, palveluiden epäyhdenvertaisuutta ja joidenkin vammaisten ihmisten jäämistä palveluiden saamisen suhteen väliinpuotoajiksi.

Rakenteellinen syrjintä on tunnistettava ja siihen on puututtava aiempaa huomattavasti tehokkaammin. Suomi on saanut runsaasti suosituksia YK:n ja EN:n ihmisoikeuselimiltä. Osa suosituksista toistuu, sillä aiempia suosituksia ei ole toimeenpantu tehokkaasti, esimerkkinä perusturvan taso. Tarvitsemme tutkittuun tietoon perustuvia toimenpiteitä, joita seurataan ja arvioidaan säännöllisesti. Kansainvälisten ihmisoikeusvalvontaelinten suositukset ja ratkaisut sekä toimeenpanon tilanne on käsiteltävä säännöllisesti valtioneuvostossa ja eduskunnassa. Suositusten seuranta ja toimeenpanoa varten tarvitaan toimiva mekanismi ja tutkittua tietoa on käytettävä hyväksi rakenteellisen syrjinnän vähentämisessä.

Perus- ja ihmisoikeusvaikutusten arviointia säädösvalmistelussa ja muussa valmistelussa sekä toimeenpanon seurannassa on vahvistettava. Julkisen vallan velvollisuus on turvata perusoikeuksien ja ihmisoikeuksien toteutuminen. Perus- ja ihmisoikeusvaikutusten arviointi on otettava säännönmukaiseksi osaksi lainvalmistelua ja lainsäädännön seuranta-arviointia, talousarvion valmistelua ja seuranta sekä strategioiden, ohjelmien ja toimenpidesuunnitelmien valmistelua ja seuranta. Arvioinnissa on kiinnitettävä erityistä huomiota eri tavoin haavoittuvassa asemassa olevien, kuten kehitysvammaisten ihmisten oikeuksien toteutumiseen. Vaikutusten arvioinneissa on tehtävä yhteistyötä sidosryhmien, kuten vammaisia ihmisiä edustavien järjestöjen kanssa.

Viranomaisten yhdenvertaisuus- sekä perus- ja ihmisoikeusosaamista on vahvistettava hallinnon kaikilla tasoilla. Tähän on osoitettava nykyistä enemmän resursseja. Tämänhetkiset resurssit muun muassa perus-

ja ihmisoikeuksien seurannan kehittämiseen, toimeenpanon systemaattiseen edistämiseen sekä ajantasaiseen määräaikaisraportointiin sopimusvalvontaelimille eivät ole riittäviä. Perus- ja ihmisoikeusindikaattoreita on kehitettävä pitkäjänteisesti. Niiden tehokas käyttö edellyttää tiedontuotantoa, analysointia ja tiedon hyödyntämistä. Lisäksi tarvitaan laadullista tietoa sekä kohdennettuja tutkimuksia ja selvityksiä. Myös tähän työhön on turvattava resurssit.

Lisätiedot: Jutta Keski-Korhonen, vaikuttamistyön johtaja p. 050 3775040 tai jutta.keski-korhonen@tukiliitto.fi